

Nr 4.

Ankom till Riksdagens kansli den 24 februari 1913 kl. 4 e. m.

Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 4 i anledning av motion angående initiativ från svensk sida till främjande av strävandena att såsom internationell lag må bli fastslaget, att varje självständig nation liksom varje underkuvad, som betraktar sig såsom offer för våldet, är berättigad att allt framgent leva sitt eget fria liv.

I en inom Andra kammaren väckt motion, nr 250, har herr *Lindhagen* hemställt, att Riksdagen ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte taga i övervägande, vilka oavlätliga initiativ kunna från svensk sida vidtagas för att i det officiella fredsarbetet främja strävandena, att såsom internationell lag må bli fastslaget det i rättsmedvetandet ingående kravet, att varje självständig nation liksom varje underkuvad nation, som betraktar sig såsom offer för våldet, är berättigad att allt framgent leva sitt eget fria liv.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Under uttalande av sin sympati för de motiv, som ligga till grund för motionärens framställning, och med hänvisning till det utlåtande nr 12, vilket utskottet avgav till 1912 års Riksdag, samt då det tillägg, *Utskottet.*

Bihang till Riksdagens protokoll 1913. 13 saml. 5 avd. 4 häft. (Nr 4.)

motionären i år gjort till sitt yrkande, ej är ägnat att underlätta realiserandet av motionärens förslag, hemställer utskottet,

att ifrågavarande motion ej måtte föranleda till någon Andra kammarens åtgärd.

Stockholm den 21 februari 1913.

På utskottets vägnar:

ERNST LILJEDAHL.

Vid detta ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit herrar Liljedahl, Ingvarsson, Andersson i Höckerum, Sandstedt, Bäck i Katrineholm, Torgén, Engqvist, Karlson i Västtomten, Isaksson och Borggren.

Reservation

av herrar *J. A. Ingvarsson, A. J. Bäck* och *Lars Borggren*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla följande lydelse:

Det mål motionären åsyftar anser utskottet förvisso i högsta grad eftersträvansvärt. Att få bort krigen, genom verkligt undanröjande av deras orsaker, och att vidare ernå ett tillstånd, under vilket nationerna okränkta kunna leva sitt liv, är ett av de största mål, varpå mänskligheten kan inrikta sina strävanden. Under sekler ha upplysta och framsynta människor verkat i denna riktning, och i vår tid ha, som motionären antytt, starka organisationer i skilda länder tagit sig denna uppgift före.

Skola emellertid dessa strävanden medföra åsyftat resultat, måste de anpassas till det verkliga livet och söka få inflytande på de krafter, som bestämma detta. Men härvidlag brister det efter utskottets mening allt för mycket i motionärens såväl bevisföring som yrkande. Visser-

ligen kan man tillfullo instämma i en stor del av vad motionären anfört, men i fråga om den ledande tankegången framtråda påfallande brister. Redan i början av sin framställning påpekar motionären, fullt riktigt, att »penninghushållningen har utträngt naturhushållningen. Kapitalet behärskar därigenom hela världen, utan att något land kan undandraga sig dess inflytande. De härunder lidande, och främst arbetaremassorna, ha å sin sida organiserat en samling av människorna i hela världen till kamp för människovärdet emot profiten.» Efter att i dessa ord ha antytt en huvudpunkt i problemställningen drar han omedelbart följande slutsats därur: »De gemensamma intressena och de därav föranledda personliga sammanträffandena ha i allt större utsträckning grundlagt ett behov av samförstånd och ordnade förhållanden.» Tillämpades nu detta omdöme huvudsakligen på arbetarerörelsen och andra för fred och samförstånd mellan folken verkande sammanslutningar, vore däremot intet att invända. Men motionären ser detta behov av samförstånd och därur framväxande rättsuppfattning som utmärkande även för bärarne av den kapitalistiska ordningen. Han beaktar ej, att kapitalismens mål är profit och att den, där dess intresse synes så bjuda, ingalunda skyr att tillgripa våld och rättskränkning mot både nationer och individer.

Med undanskymmande av detta efter utskottets mening för kapitalismen fundamentala drag, vars yttringar han fastmer synes benägen att betrakta som tillfälliga kvarlevor av gamla erövringsvanor, utvecklar så motionären, huru efter hans mening freden i Europa numera kan anses tryggad genom det allmänna rättsmedvetandets inflytande. För de asiatiska och afrikanska folken intresserar sig däremot detta rättsmedvetande ännu ganska litet, emedan de oftast sakna både makt och kultur, varför de helt enkelt lämnas som byte åt den stormakt, som är stark eller företagsam nog att söka erövra dem. Det är för att stärka och utveckla detta internationella rättsmedvetande, så att det må kunna ännu mera effektivt skydda alla nu oberoende nationer från inkräktare av ena eller andra slaget, liksom för att frigöra nu underkuvade nationer, vilka anse sig som offer för våldet, motionären yrkar »övervägande om vilka oafåtliga initiativ kunna från svensk sida vidtagas för att i det officiella fredsarbetet främja» strävandena att få en internationell lag, vilken tillförsäkrar varje nation rätt att allt framgent leva sitt eget fria liv.

Motionären har emellertid här enligt utskottets mening överskattat det allmänna rättsmedvetandets betydelse på ett sätt, som gör det för

utskottet omöjligt att följa honom. Den relativa stabilitet, vilken i dessa allians-, entente- och maktbalansens tider utmärker den europeiska stormaktspolitiken hemma vid dess egna knutar, beror långt ifrån övervägande på något mera utbrett rättsmedvetande. Viljan att slå under sig närliggande mindre grannar finnes nog alltjämt hos inflytelserika kretsar inom stormakterna, därpå lämnade bland annat Österrike-Ungern vid ockupationen av Bosnien-Herzegovina ett eklatant exempel. Men denna vilja bindes vanligen därav att ett erövringsförsök inom Europa skulle störa jämvikten mellan maktgrupperna och därigenom framkalla fullständigt oberäkneliga verkningar. Icke minst hålles erövringslystnaden i våra dagar i tygeln genom de härskande klassernas medvetande om att arbetareorganisationerna i de mera framskridna länderna skulle, icke enbart på grund av rättsmedvetande, utan på grund av direkt och påtagligt klassintresse, resa det våldsammaste motstånd mot varje sådant krig. Även rent affärsmässigt sett måste kapitalismens målsmän säga sig, att kostnaderna för underkuvandet av ett europeiskt folk, som vill förbli självständigt, skulle stiga till sådana belopp, att det icke finnes skäl att inlåta sig på ett så riskabelt och ovisst företag.

Detta är realiteter, med vilka varje kapitalistiskt organiserad stat räknar. Annorlunda ställer det sig till en viss grad med motståndet mot det kapitalistiska utvidgnings- och kolonisationsbegäret. Så länge samhället är organiserat på privatkapitalismens grund uppstår en ständig tävlan mellan olika kapitalistgrupper om avsättnings- och exploateringsområden. I denna tävlan söka dessa grupper använda sina respektive länders politiska och militära maktställning för att skaffa sig fördelar på konkurrenternas bekostnad. I själva den moderna kapitalismens väsen ligga således ständiga konflikthanledningar och därmed en ständig källa både till övergrepp mot svagare folk och till tävlingsrustningar de kapitalistiska staterna emellan. Och så länge människorna äro slavar under kapitalet i stället för dess herrar, ryckas de i stor utsträckning med i konflikterna och bli kapitalismens osjälvständiga verktyg, oavsett deras större eller mindre grad av rättsmedvetande. (Se t. ex. ett flertal av det italienska folket vid Tripolisannexionen!)

Det är visserligen sant, att kapitalets nationella och internationella organisation ständigt går framåt och att i jämbredd därmed ett stort antal konflikthanledningar bortfalla. Men om sålunda vissa orsaker till brutala krigiska övergrepp avlägsnas, så betyder detta ännu ingalunda, att en svagare nation är tillförsäkrad verklig självständighet. Det inter-

nationella storkapitalet behöver icke alltid tillgripa militära maktmedel för att genomdriva sina syften. Det har till sitt förfogande rent ekonomiska makt- och påtryckningsmedel, vilka ofta äro lika verksamma samt därtill både billigare och mindre riskabla än krigisk aktion. Gent emot det tyngande beroende, som med sådana medel framkallas och upprätthålles, bli de av motionären föreslagna åtgärderna tydligen verkninglösa.

De vägar man bör gå i kampen mot krig och utplundring har den internationella arbetarörelsen anvisat. Den har pekat på att så länge krigens och utplundringens grundorsak, i våra dagar det kapitalistiska samhällssystemet, existerar, kan man icke *fullständigt* få bort det onda. I den mån utvecklingen skrider framåt och samhället allt mera antar socialistisk struktur, trängas emellertid möjligheterna såväl till krig som till utplundring allt mera tillbaka. Härvidlag har redan en betydande utveckling till det bättre försiggått, och ju mera arbetareklassen och med den liktänkande i skilda länder skjuta på, ju snabbare går det.

I denna åskådning ligger alldeles icke någon tanke på att vi borde stå med korslagda armar och se på, medan utvecklingen försiggår. Tvärtom vidgas med en sådan uppfattning området för verksamt arbete för fred och nationellt oberoende vida utöver vad motionären anvisat. Fullföljande av den internationella folkrättsliga lagstiftningen samt parlamentariskt ingripande vid lämpliga tillfällen kunna utan tvivel göra åtskilligt för att undanröja stundens faror och jämna vägen för en bättre sakernas ordning. Men utskottet tror icke, att en internationell lag om varje nations rätt att leva sitt eget fria liv — även om en sådan kunde beräknas vinna allmän anslutning inom överskådlig tid — skulle vare sig råda bot för det onda eller ens gå till botten med problemet. Frågan om krigens avskaffande och nationernas självständighet kan efter utskottets mening ej lösas fristående genom proklamerande av vissa rättsgrundsatser, utan den måste alltid ses i samband med kravet på den sociala nydaning, för vilken socialdemokratien kämpar och som syftar till att låta nuvarande intresse motsatser avlösas av gemensamma strävanden. Härför måste i dagligt arbete fogas sten till sten för denna framtidsbyggnad.

Motionären talar med en viss överlägsenhet i tonen om strävandena att »skapa regler för kriget». Dessa strävanden, liksom försöken att begränsa krigsområdena, att utvidga skiljedomsförfarandet, att öka de neutrala staternas antal, att skapa och utveckla en internationell lag-

stiftning, som icke tror sig kunna med några allmänna talesätt hugga av den gordiska knuten, utan ansluter sig till det levande livet — dessa strävanden äro dock byggnadsstenar, vilka det visserligen kostar möda att släpa fram, men som en gång lagda ligga tämligen säkert kvar.

Då utskottet sålunda anser, att parlamentariskt initiativ av den art motionären föreslagit icke leder till något verkligt gagn för den sak, han i likhet med utskottet vill främja, och då hans yrkande dessutom är synnerligen svävande, får utskottet hemställa,

att ifrågavarande motion ej måtte föranleda till någon Andra kammarens åtgärd.
